

ных (грубых) показателей смертности. Представлены результаты расчета, оценки и сравнительный анализ интенсивных и стандартизованных показателей, определены временные тренды смертности городского населения Республики Беларусь за 1959-2015 годы, дана их оценка. С использованием программного обеспечения JoinPoint, установлены временные тренды роста (1959-2002) и снижения смертности (2002-2015). В 2015 году показатель смертности городского населения имел наименьшее значение за период исследования и приблизился к показателю 1964 года.

Ключевые слова: смертность, смертность городского населения, тренды смертности.

UDC 314.14|1959/2015|(1-21)(476)

THE DYNAMICS OF MORTALITY AMONG THE URBAN POPULATION IN THE REPUBLIC OF BELARUS FOR THE PERIOD FROM 1959 TO 2015

Romanova A. P.

Abstract. The excess of the mortality rate among the rural population over the urban mortality is one of the features of the death rate of the population in the BSSR and the Republic of Belarus as an independent state. The results of the study of the dynamics of the urban mortality can be used for evaluating the social programs efficiency and developing a complex of measures to protect the health of the population.

Aim of the study – to make an analysis and to evaluate the dynamics of mortality among the urban population of the Republic of Belarus for the period from 1959 to 2015.

Object and methods. Crude and standardized mortality indicators for the period from 1959 to 2015 have been calculated using the direct standardization method according to the Standard «World» approved by WHO. For the analysis of time trends, the JoinPoint software as well as MSEXCEL 2010 was used.

Results. From 1964 to 1999, the urban mortality rate increased 1.6-fold, and then it was declining during 16 years. In 2015, the minimal urban population mortality rate was noted. The rate of annual urban mortality decrease was 3 times higher than the annual rate of death.

Conclusion. In the early 60s of the 20th century, the increase in the urban mortality rate was caused by the growing adverse impact of environmental factors, social stress due to the adaptation of the rural population in urban conditions. The decrease in the urban mortality rate in the Republic of Belarus is associated with a complex of measures aimed at protecting and improving the health of the population.

Keywords: mortality, urban mortality, mortality trends.

Рецензент – проф. Голованова І. А.

Стаття надійшла 22.03.2017 року

УДК 614.252:316.728.004.12

¹Шафранський В. В., ²Слабкий Г. О., ²Миронюк І. С.

ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ВИМОГ ДО ФАХІВЦІВ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

¹Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця (м. Київ)

²Ужгородський національний університет (м. Ужгород)

g.slabkiy@mail.ru

Робота виконана в рамках науково-дослідної роботи «Науковий супровід, моніторинг та оцінка моделей розвитку сфери охорони здоров'я в Україні на регіональному рівні», № державної реєстрації 0115U002852.

Вступ. В 2012 році Європейський регіональний комітет ВОЗ затвердив політику Здоров'я-2020, в якій відображені проблеми в області охорони здоров'я, а також можливості для покращення здоров'я при дотриманні принципу соціальної справедливості, наведені переконливі політичні, соціальні та економічні аргументи на користь дій в сфері охорони здоров'я, які вибудовані у відповідності до ключових стратегічних задач та пріоритетів [3]. Головною задачею впровадження політики Здоров'я-2020 є покращення здоров'я для всіх та скорочення нерівності за показниками здоров'я [8].

Одним із шляхів досягнення поставленої задачі є укріплення потенціалу та послуг громадського

здоров'я [2]. В Україні проводиться інтенсивна робота по створенню такої системи [6], яка потребує забезпечення професійними кадрами нової генерації [4]. Наразі КМУ затвердив для України нову спеціальність – 229 «громадське здоров'я» [5] та почалася робота із її запровадження [1,7,9].

Мета дослідження: розробити та запропонувати кваліфікаційні вимоги до фахівців системи громадського здоров'я.

Об'єкт і методи дослідження. Об'єктом дослідження стали: Європейський план дій з укріплення потенціалу та послуг громадського здоров'я, концепція розвитку системи громадського здоров'я в Україні та програми підготовки фахівців для громадського здоров'я в країнах СНД та Європи. При виконанні роботи використані наступні методи: системного підходу, бібліосемантичний, структурно-логічного аналізу, описового моделювання.

Результати дослідження та їх обговорення.

Діяльність фахівця громадського здоров'я включає організаційні, дослідницькі, аналітичні, комунікаційні, адміністративно-господарські (управлінські) функції з забезпечення громадського здоров'я населення; проведення інформаційної роботи, дотримання принципів професійної деонтології, постійне підвищення професійного рівня.

Виходячи з цього нами розроблені компетенції фахівців системи громадського здоров'я, які наводимо нижче.

Компетентності, які подані нижче, є загальними та найбільш характерними для спеціалістів системи громадського здоров'я (КЗ).

КЗ 1. Здатність діяти соціально відповідально та суспільно свідомо.

КЗ 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ 4. Здатність та готовність діяти в нестандартних ситуаціях, нести соціальну та етичну відповідальність за прийняті рішення.

КЗ 5. Здатність та готовність до саморозвитку, самореалізації, використанню творчого потенціалу.

КЗ 6. Здатність і готовність до використання інформаційних технологій.

КЗ 7. Здатність і готовність до роботи в команді, вміння до дій в рамках узгоджених цілей та задач, здібність брати на себе особисту відповідальність та лідерство в плануванні та здійсненні професійної діяльності толерантно сприймаючи соціальні, етнічні, культурні, конфесіональні відмінності.

КЗ 8. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

КЗ 9. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово, здатність спілкуватися другою мовою.

КЗ 10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

По завершенню навчання спеціалісти громадського здоров'я мають володіти наступними фаховими компетенціями (КФ):

КФ 1. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій міжнародних організацій.

КФ 2. Здатність до оцінки та прогнозування стану здоров'я населення.

КФ 3. Здатність та готовність до організації та проведення профілактичних та протиепідемічних заходів.

КФ 4. Здатність та готовність до створення та підтримки сайтів громадського здоров'я.

КФ 5. Здатність та готовність до визначення соціально-економічних, екологічних та медичних детермінант здоров'я населення і розробки та проведення заходів зниження їх негативного впливу.

КФ 6. Здатність та готовність до вивчення глобального тягаря окремих класів та нозологічних форм неінфекційних та інфекційних хвороб і розробки та впровадження заходів його зниження.

КФ 7. Здатність та готовність до застосування скринінгових програм раннього виявлення хвороб.

КФ 8. Здатність та готовність до здійснення дій та надання послуг громадського здоров'я з укріплення здоров'я всього населення або для груп з підвищеним ризиком негативних наслідків для здоров'я.

КФ 9. Здатність та готовність до впровадження заходів з профілактики розладів психіки та поведінки, самогубств.

КФ 10. Здатність та готовність до впровадження заходів з профілактики СНІДу, туберкульозу, ІПСШ, вірусних гепатитів, проведення роботи по зниженню стигми та дискримінації ЛЖВ.

КФ 11. Здатність та готовність до впровадження заходів з профілактики негативного впливу факторів зовнішнього середовища на здоров'я людей.

КФ 12. Здатність та готовність до впровадження заходів з профілактики негативного впливу факторів виробничого середовища на здоров'я людей.

КФ 13. Здатність та готовність до вивчення якості життя населення.

КФ 14. Здатність та готовність до управління якістю життя в системі громадського здоров'я.

КФ 15. Здатність та готовність до управління персоналом та закладами громадського здоров'я.

КФ 16. Здатність розробляти, впроваджувати та застосовувати підходи менеджменту у професійній діяльності закладів громадського здоров'я.

КФ 17. Здатність та готовність до здійснення епідагляду за інфекційними, неінфекційними хворобами, розладами психіки та поведінки, гігієною навколишнього середовища та гігієни праці.

КФ 18. Здатність і готовність до організації та проведення наукових досліджень у відповідності до спеціалізації, включаючи вибір мети, формулювання завдань, планування дослідження, підбір адекватних методів, збір, групування, обробку, аналіз отриманих даних та публічне їх представлення з урахуванням вимог збереження конфіденційності даних про учасників та інформаційної безпеки.

КФ 19. Здатність і готовність до організації та проведення прикладних та практичних проєктів та інших заходів з вивчення та моделювання соціальних, економічних, екологічних, епідеміологічних та інших умов, які впливають на здоров'я та якість життя населення.

КФ 20. Здатність і готовність до планування, організації та здійсненню заходів в тому числі міжсекторального характеру по забезпеченню охорони громадського здоров'я населення.

КФ 21. Здатність і готовність до просвітницької діяльності: публічні лекції, доповіді, просвітницька робота з групами ризику тощо.

КФ 22. Здатність і готовність до підготовки і використанню наукової, науково-виробничої, проєктної, організаційно-управлінської та законодавчо-нормативної документації.

КФ 23. Готовність до комунікацій для рішення задач професійної діяльності в тому числі з міжнародними партнерами та міжсекторальних зв'язків.

КФ 24. Здатність та готовність до організації публічних заходів для рішення задач професійної ді-

яльності в тому числі міжсекторальних та з міжнародними партнерами.

Формування здатності застосовувати набуті знання, уміння та навички з дисциплін загальної та професійної підготовки для вирішення типових задач діяльності фахівця на відповідній посаді, включаючи проведення науково-практичних досліджень в сфері громадського здоров'я, проведення епідеміологічного нагляду за соціально значимими інфекційними та неінфекційними хворобами, станом психічного здоров'я населення, навколишнього середовища; визначення екологічних, соціально-економічних та медичних детермінант здоров'я; організація і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів; формування у населення здорового способу життя та відповідального ставлення до особистого здоров'я; міжсекторальна взаємодія в інтересах здоров'я населення має відбуватися в магістратурі за спеціальністю «Громадське здоров'я».

Після закінчення навчання за освітньою програмою магістра «Громадське здоров'я» фахівець повинен бути здатним виконувати професійну роботу та

може працювати в закладах громадського здоров'я, «Центрах здоров'я», науково-дослідних інститутах, клінічних закладах охорони здоров'я, вищих навчальних закладах і галузевих установах різних відомств, виконуючи відповідні функції.

Висновки. Розроблені та запропоновані кваліфікаційні вимоги до фахівців системи громадського здоров'я. Дані кваліфікаційні вимоги відповідають основним функціям фахівців громадського здоров'я з організаційної, дослідницької, аналітичної, комунікаційної, адміністративно-господарської, управлінської діяльності по забезпеченню громадського здоров'я населення; проведенню інформаційної роботи, дотриманню принципів професійної деонтології, постійного підвищення професійного рівня.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням практичного застосування розроблених кваліфікаційних вимог до фахівців системи громадського здоров'я.

Література

1. Грузева Т.С. Концептуальні підходи до обґрунтування системи підготовки кадрів для служби громадського здоров'я в Україні / Т.С. Грузева, І.М. Пельо, В.А. Сміянов, Л.І. Галієнко // *Wiadomości Lekarskie*. — 2016. — Т. LXIX, № 6. — С. 719-725.
2. Европейский план действий по укреплению потенциала и услуг общественного здравоохранения. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2012 (документ EUR/RC62/12). — 52 с.
3. Основы Европейской политики поддержки государства и общества в интересах здоровья и благополучия. Copenhagen. WHO Regional Office for Europe, 2012: <http://www.euro.who.int/PubRequest?language=Russian>.
4. Перспективи розвитку публічного управління у сфері громадського здоров'я України в умовах системних змін / В.М. Князевич, Т.П. Авраменко, В.В. Короленко // *Вісник НАДУ при Президентіві України*. — 2016. — № 1. — С. 56-65.
5. Про внесення змін до постанови КМУ від 29.04.2015 р. № 266: постанову КМУ від 2 лютого 2017 року, № 53 [Електронний документ]. — Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>. — Назва з екрану.
6. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я: розпорядження КМУ від 30.11.2016 № 1002-р [Електронний документ]. — Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>. — Назва з екрану.
7. Шафранский В.В. Эффективная система последипломной подготовки специалистов для охраны общественного здоровья на этапе его формирования в стране / В.В. Шафранский, Г.А. Слабкий, И.С. Миронюк // *Материалы научно-практической конференции с международным участием «Модернизация высшего медицинского образования: модульная система обучения»*. Самарканд, 16 мая 2016 года. Проблемы биологии и медицины. — С. 167.
8. Шафранський В.В. Основи Європейської політики і стратегія для XXI століття: стратегічне керівництво в інтересах здоров'я / В.В. Шафранський, Г.О. Слабкий, Л.О. Качала // *Економіка і право охорони здоров'я*. — 2016. — № 2 (4). — С. 72-75.
9. Шафранський В.В. Про необхідність розробки навчальних програм за спеціальністю «Громадське здоров'я» / В.В. Шафранський // *Тези доповідей учасників науково-практичної конференції «Актуальні питання практичної інтеграції відомчих медичних структур в загальнодержавну систему охорони здоров'я в контексті реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України»*. 15 жовтня 2015 року, м. Київ, Україна. *Здоров'я нації*. — 2015. — № 3 (35). — С. 19.

УДК 614.252:316.728.004.12

ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ВИМОГ ДО ФАХІВЦІВ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Шафранський В. В., Слабкий Г. О., Миронюк І. С.

Резюме. З використанням методів системного підходу, біблеосемантичного, структурно-логічного аналізу та описового моделювання розроблені та запропоновані кваліфікаційні вимоги до фахівців системи громадського здоров'я. Дані кваліфікаційні вимоги відповідають основним функціям фахівців громадського здоров'я з організаційної, дослідницької, аналітичної, комунікаційної, адміністративно-господарської, управлінської діяльності по забезпеченню громадського здоров'я населення; проведенню інформаційної роботи, дотриманню принципів професійної деонтології, постійного підвищення професійного рівня.

Ключові слова: громадське здоров'я, фахівці, кваліфікаційні вимоги, характеристика.

УДК 614.252:316.728.004.12

ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛИФИКАЦИОННЫХ ТРЕБОВАНИЙ К СПЕЦИАЛИСТАМ СИСТЕМЫ ОБЩЕСТВЕННОГО ЗДОРОВЬЯ

Шафранский В. В., Слабкий Г. А., Миронюк И. С.

Резюме. С использованием методов системного подхода, библиосемантического, структурно-логического анализа и описательного моделирования разработаны и предложены квалификационные требования

к работникам системы общественного здоровья. Данные квалификационные требования отвечают основным функциям специалистов общественного здоровья из организационной, исследовательской, аналитической, коммуникационной, административно-хозяйственной, управленческой деятельности по обеспечению общественного здоровья населения; проведению информационной работы, соблюдению принципов профессиональной деонтологии, постоянного повышения профессионального уровня.

Ключевые слова: общественное здоровье, специалисты, квалификационные требования, характеристика.

UDC 614.252:316.728.004.12

CHARACTERISTICS OF THE QUALIFICATION REQUIREMENTS TO SPECIALISTS IN THE SYSTEM OF PUBLIC HEALTH

Shafranskiy V. V., Slabkiy G. O., Myroniuk I. S.

Abstract. The work is performed within the framework of scientific-and-research project «Scientific support, monitoring and evaluation of models of health care development at regional level in Ukraine», state registration № 0115U002852.

Goal of study: to develop and present qualification requirements to the specialists in the system of public health.

Object and methods of study. The European plan of action on strengthening the potential and services of public health, the concept of development of public health system in Ukraine and the programs of training the specialists for public health in the countries of CIS and Europe were chosen as the object of research. The following methods were applied in the course of study: of systematic approach, bibliosemantic, of structural-and-logical analysis, of descriptive modeling.

Results and their discussion. The activities of the specialist in public health includes organizational, research, analytical, communicational, administrative (managerial) functions; holding of information, compliance with the principles of professional ethics, constant improvement of professional level.

With this we developed the competences of specialists in the system of public health. The competences developed consist of 10 general and most characteristic competencies of the specialists in the system of public health and 24 professional competencies. They are organized according to key strategic objectives and priorities of European policy Health-2020 and the European plan of action on strengthening the potential and services of public health.

Specialist should be able to use abilities, knowledge and skills acquired during the course of study for the decision of typical problems in practice. They include conducting scientific research in the field of public health; conducting epidemiological surveillance for the socially significant infectious and communicable diseases, mental health status of the population, the environment; the definition of ecological, socio-economic and medical determinants of health; organizing and conducting preventive and anti-epidemic measures; the formation of healthy lifestyle and responsible attitude towards personal health at population; intersectional interaction in the interests of public health.

After graduating according to master educational program «Public Health» the specialist should be able to perform professional work in public health institutions, Health Centers, research institutes, health care institutions, universities and industry institutions of different agencies, performing the appropriate function.

Conclusions. Qualification requirements to specialists in the system of public health are developed and the presented. These qualification requirements meet the basic functions of public health professionals on organizational, research, analytical, communicational, administrative, and managerial activity to ensure the public health of population and also conducting informational work, adherence to the principles of professional ethics, constant improvement of professional level.

Keywords: public health, specialists, qualification requirements, characteristic.

Рецензент — проф. Голованова І. А.

Стаття надійшла 25.03.2017 року